

Nr 63.

Ankom till riksdagens kansli den 1 juni 1932 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om viss utsträckning av primärkrediten för jordbruksfastigheter.

I en inom första kammaren väckt motion nr 249, vilken hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, har herr *Gustafsson, Per*, jämte två av kammarens övriga ledamöter hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till 1933 års riksdag om erforderlig ändring i nu gällande sparbankslag och övriga författningar för att inteckningar, liggande inom 60 procent utav taxeringsvärdet å jordbruksfastighet, må såsom hypotek intaga samma ställning som innehaves av inteckningar inom halva taxeringsvärdet å dylik fastighet».

Till stöd för denna hemställan anföres i motionen följande:

»Från olika håll har uttalats, att om den nästa år kommande allmänna fastighetstaxeringen medför en mera avsevärd nedgång i fastigheternas taxeringsvärde, så skulle detta särskilt vad jordbruket beträffar komma att medföra betydande svårigheter i kredithänseende. Detta är säkerligen också riktigt.

En nedsättning t. ex. med 20 procent utav en fastighets taxeringsvärde förskjuter också det primära belåningsvärdet — enligt nu tillämpade grunder — nedåt med 10 procent. Såvitt man nu kan döma, kommer dock det taxeringsvärde, som fastställes nästa år, att bliva satt under intryck av en ekonomisk depressionstid, och därför troligen för taxeringsperioden säkert ligga i underkant utav det verkliga värdet. Under sådana förhållanden torde knappast några berättigade farhågor behöva uppstå, ifall man utsträcker primärkrediten till att omfatta 60 procent utav det nya taxeringsvärdet. Detta får anses gälla åtminstone för jordbruksfastigheter. En sänkning med intill 20 procent av en fastighets nuvarande taxeringsvärde skulle då icke medföra en rubbning av de stående lån, som äro lämnade mot inteckningar inom halva taxeringsvärdet för fastigheten.»

Det i motionen berörda spörsmålet har varit föremål för prövning av jordbruksutredningen, som — på sätt framgår av dess den 12 april 1932 avgivna betänkande angående åtgärder för lindrande av jordbrukets kreditsvårigheter — i frågan inhämtat yttranden från representanter för de kreditinrättningar, vilka i främsta rummet tillhandahålla jordbruket primärkredit, d. v. s. hypoteksföreningarna och sparbankerna.

Härvid har styrelsen för *Sveriges allmänna hypoteksbank* såsom sin mening uttalat, att det ej borde bliva fallet, att hypoteksföreningarna

Jordbruksutredningen.

skulle komma att kräva förstärkning av säkerheterna för hypotekslån å sådana egendomar, vilkas taxeringsvärden vid instundande taxering komme att avsevärt nedgå, eller att föreningarna skulle komma att uppsäga dylika lån. Därest de formella förutsättningarna varit uppfyllda vid lånens beviljande, syntes inga åtgärder i nämnda riktning komma att från föreningarnas sida vidtagas under förutsättning, att årsavgifterna i medgiven ordning erlades och övriga villkor för lånens innehavande fullgjordes samt att framställning ej gjordes om inteckningarnas frigörande från alltför värdefulla delar av de belånade egendomarna.

Av *Svenska sparbanksföreningens* styrelse har i förevarande fråga uttalats, att i det stora flertalet av våra större sparbanker någon högbelåning av inteckningar i jordbruksfastighet icke syntes äga rum, under det att i åtskilliga smärre landsbygdssparbanker förhållandet syntes vara det motsatta. Med den ingående kännedom man i dessa senare sparbanker ägde om fastigheternas värde hade man nog ofta ansett sig kunna belåna inteckningar, som i förhållande till taxeringsvärdet låge ganska högt. I vad mån en sänkning av taxeringsvärdena komme att föranleda sparbankerna till uppsägning av inteckningslån, syntes i mycket bero på den ställning, som sparbanksinspektionen och de allmänna ombuden komme att intaga. I sitt eget välförstådda intresse syntes sparbankerna vara mest benägna att förfara med allra största försiktighet och inskränka sig till att söka förstärka de svaga lånen med supplementär säkerhet, eventuellt omlägga högre liggande delar av sådana lån från fasta lån till amorteringslån. Minst av allt torde sparbankerna vara benägna att framkalla exekutiva auktioner, som vore ägnade att pressa ned fastighetsvärdena ytterligare.

Att vidtaga sådan ändring av sparbankslagen, att inteckningar inom 60 procent av taxeringsvärdet skulle intaga samma ställning, som nu innehades av inteckningar inom halva taxeringsvärdet, vore i hög grad förhastat. Varje åtgärd, som vore ägnad att uppluckra sparbankernas fasthet, borde avvisas. Med hänsyn till övergångsbestämmelserna § 73 mom. 7 i gällande sparbankslag syntes ej heller något behov av lagstiftning i förevarande avseende föreligga.

För egen del har *jordbruksutredningen* uttalat, att då en sänkning av taxeringsvärdena, som ej bleve alltför stor, icke skulle medföra mera djupgående konsekvenser i avseende å jordbrukets primärkredit, jordbruksutredningen icke ansåge sig böra åtminstone tillsvidare föreslå några särskilda åtgärder med hänsyn till den befarade nedgången i jordbrukets fastighetsvärden.

Utskottet.

Av den genom jordbruksutredningen i ärendet förebragta utredningen synes framgå, att — åtminstone vad beträffar hypoteksföreningarna och sparbankerna, vilka tillsammans tillgodose den övervägande delen av jordbrukets primärkredit — en sänkning av taxeringsvärdena å jord-

bruksfastigheterna icke i avseende å nämnda kredit skulle medföra några större olägenheter av den art, som i motionen antytts. Vid sådant förhållande föreligger enligt utskottets mening icke något verkligt behov av åtgärder i motionens syfte. Det lär dessutom ligga i sakens natur, att en åtgärd med så vittutseende konsekvenser, som en höjning av den i gällande lagar och förordningar förutsatta övre gränsen för jordbrukets primärkredit skulle innebära, icke bör genomföras enbart på grund av en befarad sänkning av taxeringsvärdena. Även relativt betydande förändringar i taxeringsvärdena torde icke kunna i och för sig anses utgöra tillräckligt skäl för vidtagande av en ändring i fråga om primärkreditens avgränsning uppåt, i den mån denna är angiven i en viss relation till taxeringsvärdet.

Med avseende särskilt å den i motionen ifrågasatta ändringen av sparbankslagen i syfte att sparbanks fordringar på grund av lån mot säkerhet av in-teckningar inom 60 procent av taxeringsvärdet skulle intaga samma ställning, som för närvarande innehavas av lån mot in-teckningar inom halva taxeringsvärdet, vill utskottet, i anslutning till vad svenska sparbanksföreningens styrelse anfört, endast framhålla att en sådan ändring icke skulle kunna undgå att inverka försvagande på sparbankernas soliditet. Till en dylik åtgärd vill utskottet icke giva sin medverkan.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden har utskottet funnit sig böra avstyrka bifall till den föreliggande motionen och får sålunda hemställa,

att förevarande motion I:249 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 31 maj 1932.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Närvarande: se anteckning å utlåtandet nr 62.